

INTRODUCERE LA PENTATEUH

„ Critica moderna a indraznit sa submineze si sa atace aproape toate cartile Sfintei Scripturi, dar pe nici una cu atdta cutezand ca pe aceea a Pentateuhului, decatpoate in cazulprophetiei luiDaniel.... Sa luam pozitie in ce priveste realitatea - cuprinzatoare, profunda si concludenta - potrivit cdreia autoritatea lui Cristas a rezolvat chestiunea pentru toti cei care Il recunosc afi atdt Dumnezeu, cat si om".

-William Kelly

„Pentateuhul este o introducere esentiala pentru intreg Cuvdntul lui Dumnezeu. El deschide ceea ce vafi apoi desfasurat pe larg, conducndu-ne mereu tntru nddejdea unei impliniri care, desi indepartata, este sigurd. "

- Samuel Ridout

Inainte de a comenta asupra fiecareia dintre cele cinci Carji ale lui Moise, avand in vedere c& acest material constituie o parte at^it de esentiala din revelatia biblicS, am dori sS prezent&m cSteva aspecte legate de Pentateuh in general.

Moise asupra Pentateuhului aceste carti sunt intitulate nu „Geneza", „Exodul" etc., ci „Prima carte a lui Moise", „A doua carte

I. Titlurile Pentateuhului

Primele cinci carti ale Bibliei poarta indeobste denumirea de „Pentateuhul". In vechime, cartile se prezentau sub forma unor suluri, mai degraba decat sub aceea a unui „codex" cu paginile legate (adica sub formS de carte). Sulurile acestea numite in greaca *teuchoi*^ erau pastrate in containere sub formS de teaca. Termenul *pentateu-chos* din greaca InseamnS „cinci suluri", de aici provenind termenul „Pentateuh."

Evreii Ti spun Pentateuhului „Tora" (in ebraica: *lord*, „lege" sau „instruire"), con-siderandu-1 cea mai importanta parte a Bibliei lor.

Un al treilea titlu sub care sunt cunos-cute tndeobste aceste volume este aceea de „Carjile lui Moise". Nu putem ignora iro-nia faptului ca in Bibliile unora dintre tarile nord-europene in care se semnaleaza cea mai mare opozitie fata de paternitatea lui

a lui *Moise*" etc.

Cu excepția cartii *Numeri*, al cărei titlu este traducerea grecescului *arithmoi* și a latinescului *Numeri*, noi reținem denumirea sub care apar aceste cinci cărți în traducerea în greacă a Bibliei, Septuaginta (LXX), adaptând grafia și pronunția lor. (Vezi studiul asupra fiecărei cărți în *Comentariul Biblic al Credinciosului*).

Adesea evreii numesc aceste cărți după primele cuvinte ale textului ebraic. Astfel Genezei i se spune *BereshXth* („La început”).

II. Conținutul Pentateuhului în engleză (și în română, n.tr.)

lege are o arie de sensuri mai restrânsă decât cea a termenului ebraic *tord*, de unde rezultă că termenul „Pentateuh” este ideal pentru cretinism, exprimând importanța uriasă pe care o ocupă în cadrul sau acest set de cinci volume.

A. Geneza

Geneza este un titlu adecvat, întrucât în greacă (*genesis*) are sensul de *început*. Prima carte a Bibliei ne poartă înapoi la originile universului, pământului, omului, căsătoriei, păcatului, adevăratei religii, nașterii, apariției diverselor limbi și a poporului ales. Primele unsprezece capi-

tole ne prezinta un cadm foarte cuprinzator al istoriei umane, pe cand Tn capitolele 12 la 50 firul narativ se concentreaza asupra istoriei familiei lui Avraam, Isaac, Iacov și a fiilor acestuia. -

reprezinta" cate o etapa a planului lui Dumnezeu,

B. Exodul

Exodul (gr. *exodus* - ieșire) ne arata cum, pe parcursul a patru sute de ani, familia lui Avraam s-a transformat într-o națiune, m condipMle de munca fortata la care a fost supusa de faraonii Egiptului, pentru ca apoi să vedem cum, sub conducerea lui Moise, israelitii au fost izbaviti din robia egipteană. Restul cartii este consacrat prezentarii Legii și descrierii amanuntite a cortului intalnirii (tabernacolului).

C. Leviticul

Leviticul este un manual pentru leviti, de unde și numele. In el sunt descrise riturile necesare oamenilor pacatosi din acea era" pentru a putea avea part&sve cu un Dumnezeu sfant. Cartea contine imagini și tipuri ale jertfei lui Cristos.

D. Numeri

Numeri, dupa cum sugereaza termenul, confine o numaratoare a poporului sau un recensamant - de fapt unul la inceputul cartii, altul la sfSrs.it. Titlul ebraic al cartii: „In desert" (*Bemidbar*), este mai expresiv, Tntrucat *Numeri* relateaza evenimentele istorice traite de poporul Israel Tn peregriarile sale prin pustiu.

E. Deuteronom

Deuteronom, Tnsemnand Tn greaca *a doua lege*, este mai mult dect o simpla re-iterare a legii pentru noua generatie, desi este și aceasta. Deuteronom constituie veriga de legatura cu cartile istorice urma-toare, deoarece ne prezinta moartea lui Moise și Tnlocuirea lui cu succesorul sau, Iosua.

Griffith Thomas, Tn stilul sau concis și lucid, rezumă conținutul Cartilor lui Moise dupa cum urmeaza:

Cele cinci cărți ale Pentateuhului relateaza introducerea religiei divine Tn lume. Fiecare carte

constituind la un loc un bloc omogen. Geneza ne spune despre originea religiei și a poporului ales al lui Dumnezeu ca mediu prin care avea să se manifeste această religie. Exodul consemnează transformarea israelitilor într-o națiune și stabilirea relației lui Dumnezeu cu ea. Leviticul ne prezintă diversele mijloace prin care s-a menținut această relație. Numeri ne arată modul de organizare a israelitilor pentru a putea începe să trăiască viața de religie divină în Pământul Făgăduinței. Această carte ne relatează, de asemenea, despre eșecul națiunii și. În consecință, decalajul care a intervenit. iar apoi despre reorganizarea națiunii. În fine, Deuteronom ne arată cum au fost pregătiți israelitii, pe când stateau la hotarele Pământului Făgăduinței, pentru apropiata lor intrare în această țară.²

A. Paternitatea mozaică
Înainte de a examina pe scurt teoria do-

III. Importanța Pentateuhului

De vreme ce tot Vechiul Testament, de fapt întreaga Biblie se bazează pe aceste prime cinci cărți, importanța Pentateuhului pentru religia revelată nu se poate sublinia îndeajuns. Dacă în viața necredincioși, de orientare rationalists ar putea submina credința în integritatea și autenticitatea acestor cărți, originile iudaismului s-ar pierde într-o mare de incertitudini. Să nu creadă creștinii că credința *noastră* nu este afectată de asemenea atacuri, întrucât Noul Testament și însuși Domnul nostru citează din Cartile lui Moise, considerându-le adevărate și demne de încredere.

Dr. Merrill Unger a exprimat problema în termeni transanți:

Temelia întregului adevăr revelat și a planului de răscumpărare al lui Dumnezeu se sprijină pe Pentateuh. Dacă această temelie nu este demnă de încredere, nici Biblia, în integralitatea sa. nu este demnă de încredere.³

IV. Paternitatea Pentateuhului

Cu excepția unora din primele secole creștine care au preferat să-l considere pe Ezra⁴ autorul Torei, în cea mai mare parte, ortodoxia iudeo-creștină a rămas și rămâne convinsă de paternitatea mozaică a Pentateuhului.

cumentara, care, in general, *neaga* paternitatea mozaica, sa semnalam probele pozitive care pledeaza *infavoarea* ei.

1. Competenta lui Moise

Hartmam, criticul german din secolul al nouasprezecelea, a negat paternitatea mozaica, pe motiv ca aceasta ar fi fost literalmente imposibila, intrucat scrisul nu fusese inca inventat. (Sau, eel pufin, asa credeau multi la acea data!) Arheologia a demonstrat msii ca, Tn redactarea operelor sale, Moise putea opta mire eel putin cate-va forme de scriere, respectiv forma tim-purie a scrierii ebraice, hieroglifile egip-tene sau alfabetul cuneiform acadian. De-sigur Fapte 7:22 le-a spus credinciosilor, cu mult Tnainte ca arheologia sa fi confir-mat acest lucru, cS Moise a fost educat „Tn toatS Tnvatatura egiptenilor." Cand spunem ca Moise „a scris" Pentateuhul, asta pre-supune ca el ar fi putut recurge la docu-mente anterioare, pentru compunerea cartii Geneza. De asemenea sintagma „a scris Pentateuhul" permite interventia unor edi-tori inspirati Tn transferul textului ebraic de la o generatie la alta, in decursul veacu-rilor. Desigur, faptul ca *ar fi putut scrie* Pentateuhul nu demonslreaza ca *l-a si scris*. Dar, ca parinte al credintei ebraice, nu se putea ca el sa nu fi consemnat Tn permanenta revelatia lui Dumnezeu pentru generatiile urmatoare, cum, de altfel, Ti si poruncise Dumnezeu sa faca.

2. Afirmatii ale Pentateuhului

Textul Torei afirma clar ca Moise *a scris* uneori la porunca lui Dumnezeu. Vezi, de exemplu, Ex. 17:14; 24:4; 34:27; Numeri 33:2; Deuteronom 31:19.

3. Afirmatii biblice ulterioare

Restul Cuvantului lui Dumnezeu accepts de asemenea paternitatea mozaica a Pentateuhului. Vezi, de exemplu: Iosua 1:7 si 1 Regi 2:3; iar in NT, Luca 24:44 si 1 Co-rintenii 9:9.

4. Marturia lui Cristos

Pentru crestini, faptul calnsusi Domnul nostru a acceptat paternitatea mozaica ar trebui sa rezolve odata pentru totdeauna

problema. Ideea susținută de unii, conform căreia, În umanitatea Sa, Isus ar fi fost ignorant În materie de știință și istorie sau, dimpotrivă, că El ar fi știut mult mai mult, dar că S-a pretat la ignoranță și prejudecățile concetățenilor Sai nu este demnă de a fi luată în considerare de nici un credincios!

5. *Arheologia și Pentateuhul*

S-a constatat că multe obiceiuri, termeni, nume și detalii istorice și culturale, despre care criticii liberali afirmă că fiind prea târzii pentru a fi fost contemporane cu Moise, În realitate *l-au precedat* pe Moise cu câteva secole bune. Deși acest fapt nu „demonstrează” paternitatea mozaică, se armonizează mult mai bine cu concepția tradițională, decât cu teoria potrivit căreia presupunem „redactori” sau editori din veacurile ulterioare ar fi cunoscut toate aceste detalii (În realitate de mult pierdute), pe care le-ar fi înșălat apoi cu atât de demanare într-un tot unitar!

B. Ipoteza documentary

În 1753, Jean Astruc, un medic francez, a formulat teoria potrivit căreia Moise ar fi compilat Geneza din două documente. Acele pasaje În care numele lui Dumnezeu apare sub forma *Yehova* ar fi provenit, conform teoriei lui Astruc, dintr-o sursă, pe când cele care îl redau pe Dumnezeu prin termenul *Elohim* ar proveni din altă sursă. El a notat aceste presupuse surse cu „J” (de la *Jehovah*) și respectiv „E” (de la *Elohim*, n.tr.).

Mai târziu, cercetătorii liberali au dezvoltat teoria, plasând în cele din urmă toate presupusele lor surse la o dată mult ulterioară lui Moise. Aceste prezumtive documente au fost definite drept „D” („deutero-nomice¹”) și respectiv „P” („preotesti”). Și astfel Pentateuhul a fost considerat un ghiveci de surse, coagulat În forma sub care se prezintă astăzi În intervalul dintre secolul al nouălea și al

săselea Înainte de Cristos. Ipoteza a ajuns să fie cunoscută În termeni populari sub denumirea de „Teoria JEDP¹”.

Câteva lucruri au făcut ca ipoteza să fie atragătoare pentru cercetătorii secolului al

nouasprezecelea. In primul rand, se potrivea de minune cu teoria evolutiei, formulate de Darwin, care se aplica chiar atunci la multe alte domenii decateel exclusiv eel al biologiei. Apoi, spiritul de combatere a oricarei manifestari supranaturale, ce domina aceasta perioada, si-a gasit delectarea in incercarea de a dispretui Biblia, spunand ca nu ar fi altceva decat o lucrare pur ome-neasca. In al treilea rand, curente una-niste, care au mlocuit revelatia divinS cu eforturile omului, s-au armonizat perfect cu aceasta teorie.

In 1878, Julius Wellhausen a popularizat ipoteza documentary Tntr-un mod inteligent si insulator de plauzibil.

In aceasta scurta *Introducere* nu ne putem permite sa mentionSrni decat unele dintre principalele contraargumente care demoleaza aceasta teorie.⁵

Printre problemele serioase de care se lovește teoria mentionata se numara si urmatoarele:

1. Absenta probelor de natura unor manuscrise

Nu exista nici un fel de probe sub forma de manuscrise care sa demonstreze ca vre-una din lucrarile editoriale propuse de teoria „JEDP” a aparut vreodata.

2. Fragmentare conflictuala si subiectiva

Modul in care invatatii impart Penta-teuhul pe fragmente diferS foarte mull de la individ la individ, ceea ce tradeazS existenta unor puncte de vedere extremiste si foarte subiective, in paralel cu absenta oricaror probe concrete, obiective, de natura a sustine teoria.

3. Arheologia

Arheologia tinde sa sustina punctul de vedere conform caruia scrierea, obiceiurile, cunostintele de ordin religios sj-cele-lalte elemente din Pentateuh sunt de data mult mai veche si in mod sigur nu din pe-

rioada mult mai t&rsz;ie in favoarea careia se pronunta Wellhausen.

4. Lingvistica

Presupusele forme de limbaj „tarziu” si

numele proprii gasite in Pentateuh au fost g'asite de fapt in surse mult anterioare perioadei lui Moise. Un exemplu Tl constituie „tablele Ebla”, scoase recent la lumina, care contin multe nume similare sau identice cu cele din Pentateuh.

secolul al cincisprezecelea T.Cr. Unii prefera o data a acestui eveniment situata cam cu un secol si jumState mai tarziu.

Probabil ca cea mai buna data, care -sa

5. *Unitatea Pentateuhului*

Din punct de vedere editorial, cele cinci carti ale lui Moise etaleaza un grad ridicat de coeziune, ilustrand o unitate si o coe-renta care ar fi cat se poate de greu de reconciliat cu teoria presupusei alcatuiri din „lipituri” ale unor fragmente dispartate.

6. *Falimentul spiritual*

In fine, din punct de vedere spiritual, teoriile documentare, chiar si modificate de arheologie si de alte teorii similare, sunt nedemne fata de neasemuit de frumoasele adevaruri consfintite in aceste carti. Daca aceste teorii ar fi adevarate, Pentateuhul ar fi, dupa cum s-a exprimat Dr. Unger: „neautentic, neistoric si nedemn de Tn-credere - o nascocire a oamenilor, iar nu opera lui Dumnezeu.”⁶

V. **Data Pentateuhului**

Continutul Pentateuhului coboara In timp pana la creatie, deși, evident, con-semnarea acestui eveniment a avut loc cu mii de ani mai tarziu. Cum e si normal, data redactarii Pentateuhului asupra careia vom cadea de acord va depinde de identi-tatea *autorului* pentru care optam.

Cercetatorii liberali dateaza, m mare, diversele etape in care se imparte Pentateuhul, potrivit teoriilor lor, dupa cum urmeaza: asa-numitui „Document J” este plasaiinjurul anului 850T.Cr.; „Documen-tul E” prin anul 750T.Cr.; „Documentul D” in jurul anului 621 T.Cr.;⁷ iar „Documentul P”ⁱ prin anul 500?.Cr.

Cercetatorii conservatori plaseaza, in general, aparitia Pentateuhului in preajma perioadei Exodului, respectiv Tn

se corespundS tuturor datelor biblice, s-ar situa Tntre 1450-1410 i.Cr. Pentru mai multe detalii, vezi comentariul asupra cartilor individuate din *Comentariul Bi-blic al Credinciosului*.

VI. Concluzii

Incheiem Introducerea la Pentateuh cu afirmatiile celui mai proeminent cercetator Canadian al Vechiului Testament:

Pentateuhul este o compozi(ie omogena in cinci volume, și nu o comasare de lucrari disparate și doar aleator fnrudite. El descrie, pe un fundal acreditat din punct de vedere istoric, maniera in care Dumnezeu S-a revelat oamenilor și i-a ales pe israeliti pentru o lucrare si o miirturie specials in lume, in decursul istoriei umane. Rolul lui Moise in formularea acestui corpus literar pare sa fie pre-eminent, și nu e defel lipsit de temei faptul ca i s-a acordat un loc de mare cinste tn dezvoltarea epopeii formarii natiunii Israel, fiind venerat deopotriva de evrei si de crestini, ca marele intermediar a! stravechii Legi.⁸

NOTE FINALE

JTermenul *teuchos* desemna initial o u-nealta sau o scula, iar mai tarziu un sul pentru scris.

2W. H. Griffith Thomas, *The Pentateuch*, p. 25.

-^Merrill F. Unger, *Unger's Bible Handbook*, p. 35.

^Filozoful evreu Spinoza 1-a considerat, de asemenea, pe Ezra autorul Pentateuhului.

?0 abordare crestina se poate gasi in R. K. Harrison, *Introduction to the Old Testament* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1966). Prozatorul ameri-can de origine evreiasca Hermann Wouk a prezentat teoria in *This Is My God* (Garden City, NY: Doubleday & Co!, 1959).

⁶Unger, *Handbook*, p. 35.

⁷Multi liberali propun o data atat de concrete pornind de la conceptia gresita polri-vit careia Iosia ar fi „gasit” (citește: „nasco-cit”) ceea ce se cheama astazi Deutero-nomul cu scopul de a promova un centru de Tnchinaciune Tn capitala sa, Ierusalim.

S Harrison, *Introduction*, p. 541.

